

**IQTIDORLI TALABALAR,
MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING
“TAFAKKUR VA TALQIN”**

**MAVZUSIDAGI
RESPUBLIKA MIQYOSIDAGI
ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO'PLAMI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

Buxoro - 2024

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

MAGISTRATURA BO‘LIMI

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR,
TAYANCH DOKTORANTLAR VA
DOKTORANTLARNING**

**TAFAKKUR VA TALQIN
mavzusida**

*respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy
anjuman to‘plami*

Buxoro 2024-yil, 15-may

"99 sort of dishes with Aral fishes," "Gastro Bazaar festival", "Grape festival", "National dishes", and "Oriental sweets" are put on display to draw more tourists outside the tourist season. One can sum up how important is food tourism and festivals in the development of this type of tourism. According to the National Cuisine, it is a reflection of the nation's past and culture that has been handed down through generations based on historical values while being further developed and improved by modern standards.

REFERENCES

1. <https://www.routledge.com/Routledge-International-Handbooks/book-series/RIHAND>
2. Wood, E.H.; Long, P. Great Yorkshire Shows: The Role of Festivals in Regional Tourism Development, in Managing Regional Tourism: A Case Study of Yorkshire; Great Northern Books: Ilkley, UK, 2009. 17. Lee, I.; Arcodia, C. The role of regional food festivals for destination branding. Int. J. Tour. Res. 2011, 4, 355–367.
3. Getz, D.; Robinson, R.N. Foodies and food events. Scand. J. Hosp. Tour. 2014, 3, 315–330
4. Kalkstein-Silkes, C.; Cai, L.A.; Lehto, X.Y. Conceptualizing Festival-Based Culinary. Food and Wine Festivals and Events around the World: Development, Management and Markets; Routledge: Osford, UK, 2008; ISBN·9780750683807.
5. Sidikova M.H. "Gastronomic tourism in Uzbekistan", Journal of Contemporary Issues in Business and Government, No. 4,2021,239-250 pages

ASLZODA TABAQA VAKILLARI TURAR JOYLARI ETNOGRAFIK TAVSIFI (BUXORO SHAHAR MISOLIDIDA)

M.B. Qurbonova,
BuxDU, dotsenti., tarix fanlari nomzodi
Sh.F. Karimov,
BuxDU, I bosqich magistranti
sh.f.karimov@buxdu.uz.

Turar joylar va ularning qurilishi tarixan chuqur ildizlarga ega sohalardan biri hisoblanadi. Uning tarixi insoniyatning rivojlanish davrlari bilan chambarchas bog'liq.

Insoniyat yaralgandan buyon izlanishda va intilishda umrguzaronlik qilib, yangilikka erishishni asosiy maqsad qilib qo'yadi. Shu bois insonlar o'zi uchun barpo etgan turar-joy binolari ham doimo taraqqiyotdadir.

Uy-joyning tarixiy rivojlanishi har doim muayyan tabiiy sharoitlarda, turli tarixiy davrlarda, iqtisodiy, xo'jalik hayotning turli shart-sharoitlarida sodir bo'lgan.

Buxoro viloyati hududida 660 ta madaniy meros obyektlari mavjud bo'lib, ularda 997 ta arxitektura yodgorliklari ro'yxatga olingan. Shu jumladan, Buxoro shahrida 264 ta madaniy meros obyektlari mavjud, ularning tarkibida 350 dan ortik arxitektura yodgorliklari bor. Yuqorida ko'rsatilgan 264 obyektдан 183 tasi jamoat, 81 tasi turar-joy binolaridir.

Ushbu maqolada qayd etilganidek, 81 ta turar-joy binolaridan ba'zi birlari haqidagi tarixiy-etnografik ma'lumotlarni tahlil etamiz.

Buxoroning tarixiy qismida, ya'ni, G'oziyon mahallasida joylashgan boy savdogar uyi so'nggi feodal me'moriy san'atining betakror namunasidir. Hovli xo'jayini boy-savdogar, tadbirkor, qorako'l teri va paxta tolalari bilan ko'pgina mamlakatlarni ta'minlovchi Ubaydulla Xo'ja Qosim Xo'jayev bo'lgan.

Hovli 3ga yerni egallab, uy ikki qismdan iborat: ular - tashqi (erkaklar uchun) va ichki (ayollar uchun), shuningdek, yozgi va qishki xonalarga ham bo'lingan. Har bir uyning o'z "dahliz"i va "madon"i bo'lgan. Uyning ayvoni, mexmonxonalari va alohida xonalarining o'zbek amaliy san'at turlari, ya'ni yog'och o'ymakorligi, ganch o'ymakorligi, naqqoshlik bilan bezatilganligi diqqatga sazovordir.

Buxoro turar joylari "tobiston"- shimolga qaragan yozgi xonalar, "zimiston" - janub yoki g'arbga qaragan qishki xonalarga bo'lingan. Har bir xonalar majmui eshiklar orqali markaziy xonaga birlashgan. Baland shiftli yozgi xona mehmonlar uchun mo'ljallangan, u "madon"- markaziy va yordamchi xonalar ustida barpo etilgan.

Buxoroning amaldor vaboylari hovlilarida mehmonxona asosiy o'rinni egallagan. Qadimdan Buxoroning xalq me'morchiligida mehmonxonalar qurish va bezashga alohida e'tibor berilgan. Mehmonxonalarining hajmi, uning katta-kichik qilib qurilishi xona sohiblarining jamiyatdagi mavqelariga bog'liq bo'lgan. Mehmonxona ko'pincha shimolga, ayrim hollarda sharqqa qaratib qurilgan. Mehmonxona xuddi yozgi va qishki xonalar kabi dahliz va madonga ega bo'lib, ularga nisbatan ikki baravar baland bo'lgan. Dahliz va madonlar ustida e'tiborli mehmonlar uchun alohida, ya'ni chegaralangan holatda o'tiradigan joy - "shoxnishinlar" qurilgan. Xalq me'morchiligidagi bu unsur saroy me'morchiligidan olingan. Bunday shoxnishinlar buxorolik ko'pgina amaldorlar uylarida mavjud. "Jalol Ikromiy" mahalla fuqarolar yig'ini hududidagi Nurillaboy po'stin boy-savdogar uyida, Shota Rustavelli ko'chasidagi "A.Fitrat" mahalla fuqarolar yig'ini hududiga qarashli yirik amaldorning uyida shahnishinli mehmonlar uchraydi. Shohnishin devorlarida o'zgacha devoriy suratlar mavjud. Dahlizdan zina orqali shohnishinga ko'tarilganda g'arbiy devor ikki ravog'ining birida sovuq ranglarda ishlangan tog' manzarasi uzra xuddi osmondagi yulduzlar kabi qizil, ko'k gullar sochilgan. Ikkinchi ravoqda esa, an'anaviy ko'zali gulbutani eslatuvchi, ammo ko'k gultuvakdan unib chiqqan limon daraxti sariq mevalari bilan juda aniq chizilgan. Undan keyin joylashgan daricha ustidagi ravoqda esa, qirg'og'i tik qoyali dengizda suzayotgan

oq yelkanli kema tasvirlangan. Sharqiy devorning yarmida esa, baland tog'li dengiz ko'rfazi va unda suzayotgan kemalar tasviri ham sovuq ranglarda amalga oshirilgan.

Buxoro amiri Olimxonning muftiysi Ahmad Sudur hovli-haramining ta'rifi o'z davrida barcha shaharliklarga ma'lum edi. Ichkari va tashqari hovlida 40 dan ziyod xona, dahliz, peshayvon bo'lib imoratlarning barchasi nihoyatda katta, havoli, tagxonaga ega edi. Tagxononalarining hammasi oila xo'jalik ehtiyojlari uchun ishlatilardi. G'alla saqlanadigan tagxona bir necha xonalarga bo'lingan bo'lib, ularning barchasi mustahkam ganchkorlik ishlovidan chiqarilgan edi. Bir tagxonada loviya, gurunch, mosh, boshqasida kunjut, zig'ir va juvoz moyi, yana birida esa qishlik uchun tuzlab quritilgan go'sht, dudlangan qazi mahsulotlari joylashtirilgan edi. Tashqari hovlining tagxonasida otlar, ularning yem-xashaklari, o'tin va boshqa narsalar saqlanardi.

Buxoro shahri boy-savdogarlari uylariga xos bo'lgan asosiy xususiyatlar, ya'ni xonadonlarga uzun dolon orqali kirilishi, uylarning tagxona va boloxonalarga bo'linishi va uy interyer dizaynidagi takrorlanmas dekoratsiyalar ("tobadon", "tokcha", "xonayi kalon", "shahnishin"lar) kabi qurilish arxitekturasi boshqa vohalarda ko'zga tashlanmaydi. O'z davrida Fayzulla Xo'jayev esa xonadoni hovli-harami qurilish arxitekturasi barcha boy savdogarlar turmush tarzi uchun etalon vazifasini o'tagan edi.

XIX asr oxiri- XX asr boshlarida Buxoro amirligida badavlat aslzodalar xonadonlari bilan birga amaldorlarga tegishli turar joylar ham mavjud bo'lgan.

Bulardan biri Buxoro amirligi Qozixona mahkamasi binosi bo'lib, hozirgi kunda eski shahar qismi Abdullabekov tor ko'chasi 12 xonadonda joylashgan. Qozixona mahkamasi uch qismdan iborat:

- birinchi qism - qozi idorasi va mehmonxonasi;
- ikkinchi qism- asosan turli xizmatlar ko'rsatadigan xona (farroshxona, oshxona, mirzoxona, tahoratxona) lar;
- uchinchi qism esa qozikalon oilasi yashashi uchun mo'ljallangan bo'lib, biroq hovlining bu qismi saqlanmagan.

Xalqimiz tarixini uning o'ziga xos moddiy madaniyatining muhim komponenti hisoblangan turar-joylari qurilishi va ular bilan bog'liq an'analar, hayotiy qadriyatlarni o'rganmasdan ayri holda tasavvur etib bo'lmaydi. Bu sohada tabiiyki, ma'naviy meros, madaniy boyliklar, ko'hna tarixiy yodgorliklar, xususan, turar - joy binolarini tarixiy-etnografik nuqtai-nazardan, ilmiy jihatdan tadqiq etish bugungi kunning dolzarb muammolaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ганцкая О.А. Типы сельского жилища в странах зарубежной Европы. "Наука". 1968.
2. Xolmurod Baxshullayevich Sayfiyev, Dilfuza Farxadovna Tosheva. Buxoro viloyatidagi tarixiy arxitektura obidalari obyektlarining turistik marshrutlari va infrastrukturalarini ishlab chiqish. //Scientific progress. Volume ISSUE 7/2021.

3. Қадимий Бухоронинг музейлари. Бухоро. “Бухоро” нашриёти. 2015.
4. “Шахнишин” ҳақида қаранг. Персидско-русский словарь.М., “Русский язык”. т.2. 1985.
5. Қодиров И., Шарипова Ф. Сўнгги сулола тақдири. Манғит амирлари давлатчилиги: тарих ва ҳозирги замон. Т. “Муҳаррир”. 2009.
6. 6.Наимов И.Н. Бухоро амирлиги қозихона маҳкамаси тарихи (XVIII аср ўрталари-XX бошлари).-Бухоро, 2023, “Дурдона” нашриёти.

REKLAMANING SHAXS TOMONIDAN IDROK QILINISHINI O'RGANISHNING ILMIY-NAZARIY MUAMMOLARI

Sh.Z. Abdullayev

BuxDU, 2- bosqich magistranti

sh.z.abdullayev@buxdu.uz

Аннотация. Ushbu maqolada reklamaning shaxs tomonidan idrok qilinishini o'rganishning ilmiy-nazariy muammolari haqida so'z boradi.

Калит со'злар: reklama faoliyati, agitatsiya, renessans, mnipulyatsiya, marketing, shaxs idroki, psixomotor ta'sir, shaxs ustanovkalari.

Аннотация. В данной статье говорится о научно-теоретических проблемах изучения восприятия рекламы человеком.

Ключевые слова: рекламная деятельность, агитация, ренессанс, манипуляция, маркетинг, восприятие личности, психомоторное воздействие, стереотипы личности.

Annotation. his article talks about the scientific and theoretical problems of studying human perception of advertising.

Key words: advertising activity, agitation, renaissance, manipulation, marketing, personality perception, psychomotor influence, personality stereotypes.

Bozor iqtisodiyotiga asoslangan fuqarolik jamiyatini qurishda iqtisodiy taraqqiyot muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy rivojlanish esa raqobat muhitini talab etadi. Raqobatbardosh mahsulotlar va xizmatlar haqida ma'lumot berish, iste'molchilarni tanishtirish, ular e'tiborini aynan u yoki bu tovar mahsulotlari, xizmat turlariga jalb qilish maqsadida reklamaga murojaat etiladi. Bugungi kunda reklama jamiyatning turli sohalarida, kishilar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy munosabatlarda tobora o'zining mustahkam o'rniga ega bo'lib bormoqda. Mamlakatimizda iqtisodiy rivojlanish va savdo-sotiqning muvaffaqiyatli yechimida reklama industriyasining mavqei alohida ahamiyatga ega. Zero, rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotining o'ziga xos xususiyatlaridan biri unda raqobat muhitining mavjudligidir. Raqobat muhiti esa reklamaga bo'lgan talab va ehtiyojlarni keltirib chiqaradi. O'zbekistonda ham yildan-yilga sanoat rivojlanayotganligi hamda ijtimoiy infratizimni jadal rivojlantirish, turli xizmat va servis turlarini takomillashtirishga ehtiyoj ortib borgan sayin reklama xizmatlariga bo'lgan talab ham ortib bormoqda.

B.A.Mehmonov J.Y. Ergashev	<i>INDIRA GANDINING SIYOSAT MAYDONIGA KIRIB KELISHI TARIXIDAN. 475</i>
L.A. Tashayev	<i>YOSHLAR ONGIDA AXLOQIY IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISHDA YUZAGA KELADIGAN IJTIMOIIY TO'SIQLARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI. 480</i>
K.I.Rahmonov	<i>SIFATLI TA'LIM VA OILA HAMKORLIGINI MODERNIZATSIYALASHTIRISHNING TARIXIY TAJRIBASIDAN.....483</i>
A. Karimov	<i>ҚУРЪОН ИЛМЛАРИ: ҚИРОАТЛАР.....485</i>
M.M. Мадина	<i>ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....494</i>
Sh.G. Izatova	<i>SIGNIFICANCE OF GASTRONOMIC TOURISM AND FESTIVALS506</i>
M.B. Qurbonova Sh.F. Karimov	<i>ASLZODA TABAQA VAKILLARI TURAR JOYLARI ETNOGRAFIK TAVSIFI (BUXORO SHAHAR MISOLIDA).....508</i>
Sh.Z.Abdullayev	<i>REKLAMANING SHAXS TOMONIDAN IDROK QILINISHINI O'RGANISHNING ILMIY-NAZARIY MUAMMOLARI.....511</i>
M.E.Akbarova	<i>O'SMIRLARDA KOPING MEXANIZMLAR PSIXOLOGIK BARQARORLIKNI TAMINLASHNING USULI SIFATIDA....514</i>
F.U. Temirov A.I. Hasanov	<i>CHOR ROSSIYASINING O`RTA OSIYOGA BOSQINI, YOXUD O`ZBEK XONLIKLARIDAGI JARAYONLARI HAMID ZIYOYEV QARASHLARIDA.....518</i>
A.G'.Aslonov	<i>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING JAHON HAMJAMIYATIGA QO'SHILISHI HUQUQIY POYDEVORINI QO'YILISHI.....521</i>
N.S. Ibragimov N.U. Axrorova	<i>TALABALAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....524</i>
A.A.Jo'raboyev	<i>"BUXORO HAQIQATI ("BUXORONOMA")" GAZETASIDA BUXORO TARIXI BILAN BOG'LIQ TARIXIY SHAXSLAR FAOLIYATI.....527</i>
A.A. Sharipov	<i>FINANCIAL DEVELOPMENT AND ITS INFLUENCE ON INCOME INEQUALITY.....530</i>
B.T.Xo'jayev	<i>1940-YILLARDA SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDAGI DINIY SIYOSATI.....532</i>
D.R. Naimov	<i>BIRLASHGAN MILLATLAR TASHKILOTINING TARIXIY EVOLUTSIYASI.....535</i>